housenek trval 16 – 18 dní, při průměrné teplotě 17° C. 6. června bylo z celkového počtu sledovaných vajíček 151 vylíhlých. Housenky jsou po vylíhnutí asi 1.5 mm velké, tmavě šedé s výraznou černou hlavovou kapsulí. Do prvního svlékání se drží pohromadě ve skupinách a na počátku druhého instaru se rozlézají po rostlině. Housenky prodělaly celkem 4 svlékání. Po druhém svlékání se mění zabarvení housenek z šedé na žlutošedou s červenými, jasně zakončenými výrůstky. V průběhu žíru housenek dochází ke značné diferenciaci co se týče velikosti housenek stejného instaru, vylíhlých ve stejnou dobu. Před kuklením jsou 3 – 3.5 cm velké, sytě žluté, s šesti podélnými řadami červených, černě zakončených výrůstků. Vývoj od vylíhnutí housenek do zakuklení trval v roce 1986 30 dní, v roce 1987 33 dní. Celý vývoj od vykladení vajíček do zakuklení housenek trval v roce 1986 46 dní a v roce 1987 49 dní při průměrné denní teplotě 18° C.

Ani v jednom případě se housenky nekuklily na živné rostlině, jak uvádějí někteří autoři. Housenky se rozlézají do vzdálenosti 40 – 70 cm od živné rostliny, kde se kuklí ve vodorovné poloze uchycené za kremáster na stébla trávy na povrchu země. Kukla je štíhlá, asi 2,5 cm velká, šedohnědá s výraznějším hnědavým zabarvením základů křídel.

SOUHRN

Článek seznamuje s výsledky pozorování vývojových stádií motýla pestrokřídlce podražcového *Zerynthia polyxena* (Den. a Schiff.) v letech 1986 – 1987 na lokalitě v blízkosti Moravského Krumlova. Podává přehled o délce vývoje vajíček a housenek ve sledovaném období.

ZAJÍMAVÝ VÝSKYT MOTÝLA *PONTIA DAPLIDICE* (L.) V SEVERNÍCH ČECHÁCH

KAREL DUCHEK

Dreyerova 612, 152 00 Praha 5

JIŘÍ SKOUPÝ

Pražská 74, 417 61 Bystřany

ABSTRACT

In the years 1984 – 1987 the occurrence of the butterfly *Pontia daplidice* (L.) was discovered in the area of the Rač and Jedovina hills near Habří in North Bohemia. We intend to devote further attention to these interesting localities in the near future.

Severní Čechy jsou známy jako jeden z nejzdevastovanějších krajů naší republiky a patří v současnosti mezi ekologicky nejohroženější oblasti a to nejen z hlediska emisí a exhalací z tepelných elektráren a chemických závodů, ale také vzhledem ke krajinné devastaci povrchovými doly SHR. Již z těchto hledisek je patrné, že se nejedná o atraktivní a faunisticky lákavou oblast. Přesto však bychom chtěli poukázat na zajímavý výskyt

motýla *Pontia daplidice* (L.) a to právě z té nejohroženější a zdevastované krajiny - z okrajů výsypek povrchových dolů.

Pontia daplidice je teplomilný, stepní druh s jihovýchodním rozšířením v Evropě, odkud migruje daleko na sever. Jeho výskyt v severních Čechách potvrzuje již Sterneck, poté pak existují dokladové exempláře v muzeu v Ústí nad Labem, jde však o údaje z let 1930 - 1944 ze sbírky pana Kunze. Dále pak údaje z šedesátých let ze sbírky pana Lásky a jeden exemplář ve sbírce zesnulého pana Duška z 28. 4. 1964 z Lysce. Ani v pozdějších letech, kdy byl prováděn systematický výzkum tažných motýlů, nebyl motýl *Pontia daplidice* z severních Čech uveden ve "Zprávách o pozorování tažných motýlů v ČSSR v letech 1972 až 1974, 1975, 1976 a 1978". Přesto však jsme tohoto motýla v letech 1975 a 1976 jednotlivě lovili v Bystřanech a v Chotějovících u Biliny. V roce 1984 jsme tohoto motýla objevili na zajímavé lokalitě. Jedná se o přechodovou část výsypky z povrchových dolů, která bezprostředně navazuje na západní okraj úbočí vrchů Rač a Jedovina u obce Habří. Jde o vrchy se znělcovým podložím s lesní až lesostepní flórou. Motýl se zde na okrajích výsypky v VIII. 1984 vyskytoval v hojném počtu. V následujících letech 1985 až do jara 1987 zde byl motýl pravidelně loven a to i v gen. vern. belidice, která se však zde vyskytovala pouze jednotlivě. V létě r. 1986 byl také loven v několika exemplářích i v obci Bystřany, která je od uvedené lokality vzdálena jen 4 km. A je tedy pravděpodobné, že vzhledem k hojnému výskytu v létě 1986 na lokalitě Rač a Jedovina, se jednalo o zalétlé jedince. V pozdějším období od léta 1987 nebyl prováděn průzkum okrajů výsypek, protože oba vrchy již byly obklopeny doly ze 2/3 a nebylo možné se na lokalitu dostat. Schází tedy z této doby jakékoli údaje. Protože zde byl v průběhu více než tří let sledován pravidelný výskyt dvou generací *P. daplidice*, je pravděpodobné, že zde motýl našel přechodně podmínky k trvalému výskytu. A to patrně proto, že výsypky mohly tepelnými a vlhkostními podmínkami imitovat teplou step, na které je motýl domácí. Myslíme si, že se jedná o zajímavý a zcela ojedinělý trvalý výskyt několika generací na uvedené lokalitě v severních Čechách. Je také možné a pravděpodobné, že se tento motýl dále vyskytuje na této lokalitě, nebo na jiných okrajových částech výsypek. To je možné částečně vyvodit i z údajů z Chotějovic, které se v době, kdy zde byl motýl loven, také nacházely na okraji povrchového dolu. Potvrdit výskyt *P. daplidice* však může jen další práce v terénu.

Jak je vidět, tak i zdevastovaná krajina může přinést překvapení a podnět pro další výzkum těchto obrovských ruderálů. Zajímavé je, že se na těchto výsypkách v letech 1984 až 1986 masově vyskytovaly housenky *Celerio galii* na *Epilobium angustifolium* a jednotlivě housenky *Proserpinus proserpina* na *Epilobium hirsutum*. Dokladové exempláře jsou uloženy převážně ve sbírkách autorů.

LITERATURA

Felix V., Pipek P. a Soldát M., 1978: Zpráva o pozorování tažných motýlů v Československu v letech 1972 - 1974, 1975, 1976; časopis Zprávy ČSSE, 14: str. 45, 78 a 84

Pipek P. a Soldát M., 1980: Zpráva o pozorování tažných motýlů v Československu v roce 1978, časopis Zprávy ČSSE, 16: str. 37

Sterneck J., 1929: Prodromus der Schmeterlingsfauna Böhmens, str. 43

Vysoký V., Klír J. a Fuksa M., 1987: Motýli okresu Ústí nad Labem, přírodovědný sborník Okresního muzea v Ústí nad Labem: str. 11, 12 a 92.